

Francisco Castro: «Aquí ens preocupa Messi o Cristiano, no la gent que es perd d'ella mateixa i dels familiars que l'han d'atendre»

L'escriptor i editor gallec Francisco Castro va presentar a Manlleu 'Em deia Simbad', traducció al català d'un novel·la pensada per explicar l'Alzheimer a infants i adolescents | «En línies generals els polítics són una gent desastrosa que està en Cultura com podien estar en Mitjans, si existís un ministeri d'això»

Francisco Castro, a Vic, el 7 de febrer passat | Sara Blázquez

Francisco Castro Veloso (Vigo, 1966) és un escriptor i editor gallec. Ha treballat durant molt anys com a cronista cultural per a diversos mitjans de comunicació i, actualment, dirigeix l'Editorial Galaxia, una de les de major tradició de Galícia i motor cultural d'aquell país. És autor d'una quinzena de llibres de temàtica diversa -novel·la històrica, d'humor, policíaca, d'amor, de denúncia- i guanyador de guardons literaris com el Premi Frei Martín Sarmiento, el Premi Blanco Amor o el Premi García Barros. El 8 de febrer, convidat per l'Ajuntament, presentava a Manlleu *Em deia Simbad*

(<http://www.elsetembre.cat/noticia/410/presenten/manlleu/lilibre/ajuda/infants/adolescents/comprendre/consequencies/alzheimer>), la traducció al català de *Chamademe Simbad* que Tàndem Edicions acaba de publicar d'aquesta novel·la sobre la relació entre un noi i el seu avi que pateix Alzheimer. Un llibre que es presenta com un recurs per ajudar als infants i adolescents a conèixer aquesta

malaltia i les seves conseqüències en la vida d'una família.

Com va sorgir la idea d'escriure *Chamademe Simbad*?

El llibre neix d'una ferida. La meva mare es va posar malalta i va morir d'Alzheimer. El vaig escriure quan el meu fill gran tenia 11 anys i era molt evident el que li estava passant a la seva àvia. Vaig voler fer un llibre que ell pogués entendre. D'allà va néixer.

El llibre, doncs, parteix d'una vivència ben personal seva.

Tal com comentava, sí. Sempre, en tots els meus llibres, hi ha algun aspecte biogràfic (de vegades inconscient) que és el que tiba de la història. En aquest cas era molt clar i vaig ser-ne molt conscient des del primer segon. Qui conegui la malaltia sap que passa a ser una cosa absoluta, que ho ocupa tot. La meva ment d'escriptor, també. Per sort, perquè gràcies a l'escriptura ho vaig poder portar millor.

Com es viu la malaltia des de l'entorn de la persona afectada?

De la única manera que es pot viure: malament. Tot i que el cas de la meva mare no ha estat dels pitjors. Hhi ha gent que es torna violenta, ella no va perdre la seva tranquil·litat natural; simplement es va anar apagant poc a poc. La vivència de les persones properes sempre és terrible. Borges deia que un home és la seva memòria. L'Alzheimer comença destrossant la memòria i, en aquest sentit, acaba per sempre amb la persona. Segueix tenint el seu cos, la seva veu, potser algunes característiques de la seva personalitat, però ja no és ell o ella. Així que això es duu malament. Sempre.

L'Alzheimer continua essent massa desconegut i fins i tot un tabú?

Si, és clar. Com tot allò que tingui a veure amb la decadència, la mort, el dolor. Som una societat, en especial des de l'optimisme col·lectiu dels anys 60, en la que fer referència a una cosa tan espantosa i cruel com aquesta malaltia, es considera de molt mal gust. I la veritat és que, com que ara vivim més anys, cada vegada hi ha més caos. El cervell humà no està preparat per a durar tant. I s'espatlla. I emmalalteix. Però ja saps, aquí ens preocupa Messi o Cristiano, no la gent que es perd d'ella mateixa i dels familiars que l'han d'atendre. Com a molt, quan se sap que algú famós pateix Alzheimer, se'n parla als mitjans. Però perquè és famós. No per la dolència.

Com va afrontar el repte, des del punt de vista narratiu i de llenguatge, de fer entendre l'Alzheimer als més joves?

Sincerament no vaig fer res especial. Tret de pensar en el meu fill i en com li explicaria la història a ell que, com dic, tenia 11 anys en aquell moment. No vaig fer res més.

Francisco Castro, durant l'entrevista Foto: Sara Blázquez

Ja tenia una experiència prèvia en literatura infantil i juvenil. Com s'afronta en línies generals una obra dirigida a una públic tan específic?

Només havia publicat per a públic juvenil. En aquell moment jo era encara professor de Filosofia. Estava tot el dia amb adolescents i m'eren propers en la seva manera de parlar i de veure el món. Per aquest llibre, com dic, tenia un nen a casa. Crec que això em va condicionar per complet.

I en el cas de *Chamademe Simbad*, va sorgir alguna dificultat afegida, en tractar-se d'un tema complex com aquest?

El llibre es va escriure en 6 mesos. Així com altres obres meves han necessitat dos anys, com alguna novel·la, *Chamademe Simbad* va sortir molt fluït, com escrit en estat de gràcia. Recordo haver-ho passat molt bé mentre l'escrivia. Vaig intentar no adoctrinar, no deixar anar moralitat. Òbviament, n'hi ha. En tota literatura, no només en la infantil, hi és, però a mi m'interessava explicar la història d'un nen que fa el que els grans no fan, que es posa a sobre una responsabilitat i l'executa sense plantejar-se res més.

Quina és la situació actual de les lletres gallegues? Tant qualitativa com quantitativament, en aquest últim cas respecte al castellà, per exemple.

La situació és molt dura, amb una administració que no es preocupa per nosaltres i, sobretot, amb una pèrdua de *galegofalantes* molt preocupant. El sector editorial gallec depèn de l'existència de dones i homes que parlin i llegeixin en galleg. Per desgràcia, perdem parlants cada any. Amb la tranquil·litat d'una Xunta de Galícia que no perd la son per una cosa que és, sens dubte, una tragèdia.

«El llibre electrònic no és una amenaça»

Vostè és escriptor i editor. Què li diu la seva bola de vidre respecte al futur del llibre?

El que diuen els baròmetres que anualment es publiquen. Pugen els índex de lectura a l'estat espanyol, així que cal ser optimistes. I el llibre electrònic no és una amenaça. De fet, està retrocedint el seu consum. Tot i que és, també, un altre format de lectura que necessitem. Jo els faig servir tots dos i feliç de fer-ho.

Sigui com sigui, el futur de la lectura, i de la literatura, passa pel llibre digital? Perquè el present, de moment, com deia, no ho sembla...

No passa per aquí. Passaria si constatéssim que hi ha qui abandona el paper per anar-se'n al digital. Però no és així. Els que llegim ho em cada vegada més en els dos formats. El futur de la lectura passa perquè d'una vegada la lectura i la seva promoció passin per estar dins l'agenda política. I no hi és. No els preocupa. No és entre les seves prioritats. Si hi ha lectores i lectors hi ha haurà futur pel llibre. En qualsevol format. De fet, sempre que em pregunten sobre les vendes de llibres i la salut del sector editorial, sempre dic que no em preocupa. Que el que em preocupa és que hi hagi lectores i lectors. Si hi ha qui llegeix, hi haurà futur pels llibres. Però en fi, sembla complicat en un lloc del món en el que la tauromàquia rep més suport governamental, en diner constant i sonant, que la promoció de la lectura.

Francisco Castro Foto: Sara Blázquez

I els més joves, estan entrant en la lectura, o realment el món digital està fent molt mal?

En absolut està fent mal. Contràriament al què es pensa, els que més llegeixen són els joves que estan entre els 15 i els 19 anys. I no em refereixo a lectures obligatòries en els centres d'ensenyament. Són els que més llegeixen -i en paper- i per plaer. Plantejar que el digital és l'enemic d'allò analògic és no entendre el nucli de la qüestió. És com Internet en relació als diaris de paper. Els que llegim un diari en paper també ho fem en versió web. Ningú deixa d'informar-se perquè ho pugui fer per Internet. Una altra cosa és la publicitat, de la que tant depenen les empreses editorials.

En qualsevol cas, les administracions estan fent els deures respecte la promoció de la lectura, tant entre el públic més jove com l'adult? Vostè en alguna ocasió, referint-se a la classe política, ha fet servir l'expressió «analfabetisme funcional».

D'alguna manera ja ho he contestat. Ja no és només que no estiguin fent els deures. És que, en general, els importa un rave. Amb perdó. Però és així. No he sentit mai a Rajoy parlar d'això. Ni a cap partit polític. La nostra classe política viu d'esquenes a la cultura. Fins i tot molts responsables d'àrees culturals. En línies generals -hi ha de tot- són una gent desastrosa que està en Cultura com podien estar en Mitjons, si existís un ministeri d'això.

En qualsevol cas, vostè actualment porta el timoner de Galaxia, editorial emblemàtica de les lletres gallegues. Quina labor de substitució d'allò que no fa la política es pot fer des d'una editorial?

Doncs l'estem fent tota. Desenvolupem plans de foment de la lectura -l'any passat vam moure més de 50.000 escolars-, reptes lectors, recitals, fires de tot tipus per a dur el llibre fins al públic... En fi, fem de tot. I amb gust, que consti. Jo sempre dic que a l'administració se li ha d'exigir, i molt, perquè administren els nostres diners, però que no ens hem d'aturar perquè ells no facin la seva part. Que la lectura, el llibre, el teatre, la música, no els importa? D'acord, pitjor per a ells. Toca arremangar-se i fer-ho nosaltres. Amb aquesta filosofia anem cada dia a treballar.

En alguna entrevista vostè s'ha definit com a «un activista» de la llengua i la cultura gallega. A què es refereix exactament?

Al que abans apuntava. A que, en la mesura de les meves possibilitats, faré tot el possible perquè la llengua i la cultura del meu país, no només no es perdi sinó que creixi el més possible. Per això, he d'escriure els millors llibres possibles. Però també, com a editor, he de fer els millors llibres possibles. I seré allà on em truquin per empènyer en aquesta direcció.

Parlem de política. Com es veu des de Galícia la situació política actual a Catalunya?

A veure, a Galícia guanya amb majoria absoluta el PP, així que en línies generals es veu com la veu Rajoy, en plan, que bé el 155, etc. En el meu cas, amb enorme preocupació. La voluntat democràtica d'un poble està llençada per terra des dels tribunals. Em sembla inadmissible.

I l'independentisme galleg, on es troba? Hivernant, o és una sensació enganyosa a mil quilòmetres de distància?

En absolut hivernant. Crec que el BNG, amb Ana Pontón al capdavant, està vivint un bon moment. De renovació. Hi ha esperança. Però també és cert que poden fracassar si no són capaços d'arribar a més gent que a la de la seva parròquia. Porto anys dient-ho. I això serveix pel Bloque Nacionalista com pels que ens dediquem a tot el que tingui a veure amb el galleg: o convencem a qui no pensa com nosaltres que és una bona opció, o sempre estarem mendicant i plorant per tantes ocasions perdudes.